

София, 1504
бул. "Цар Освободител" № 15
тел. (02) 9308 385; 9308 363;
e-mail: www.gea.uni-sofia.bg

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

ГЕОЛОГО-ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ

Катедра „Социално-икономическа география”

КОНСПЕКТ

**ЗА ДОКТОРАНСКИ КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ПРОФЕСИОНАЛНО
НАПРАВЛЕНИЕ 4.4. НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА
ИКОНОМИЧЕСКА И СОЦИАЛНА ГЕОГРАФИЯ
(ТРАНСПОРТЪТ КАТО ФАКТОР ЗА РАЗВИТИЕ
НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ)**

**СОФИЯ
2019 г.**

1. Развитие на хуманитарните географски идеи в България. Основни периоди и научни тези. Развитие на антропогеографията, икономическата, социално-икономическата и хуманитарната география. Основни възгледи и техни представители.
2. Географското положение като фактор за развитието на българската държава и общество. Основни видове географско положение за България: политическо, стопанско, природно - динамика, разновидности, проблеми на използването. Промени в географското положение на страната и нейните граници след приемането в НАТО и ЕС - достижения, предизвикателства и заплахи.
3. Природните ресурси на България като фактор за нейното стопанско и регионално развитие. Природоресурсен потенциал. Структура и класификация на природните ресурси, географско проучване и оценка. Структура на политиката на използване и опазване на природната среда.
4. Населението на България - общ и регионален анализ. Характеристика и развитие на основните демографски структури - пространствени предизвикателства. Демогеографска политика, стратегия и конфликти.
5. Селища на България. Възникване и фактори за развитие. Географско основи на селищните имена. Периодизация на развитието на селищата и селищната мрежа. Географски особености. Видове селища и селищни образувания в България. Географски класификации на селищата. Централни и периферни селища.
6. Регионален анализ на българското стопанство. Цели и задачи на регионалното стопанско развитие и на икономгеографското райониране. Видове стопански райони и предлагани схеми за България. Членството в ЕС, стопанската криза и промените в географската организация на българското стопанство.

7. Нормативна основа на съвременното развитие на българската територия. Същност, цели и задачи на административно-териториалното райониране. NUTS, ЕКАТТЕ. Връзка на административното и икономическото райониране. Дискусия върху съвременната географска структура на административното райониране.

8. Структура и елементи на административно-териториалното устройство на България. Функции на областите и общините в България. Съвременни предизвикателства и възможни решения.

9. Теоретико-методологични основи на регионалните географски изследвания - значение, същност, място, структура и съдържание. Понятийно-терминологична база на регионалните географски изследвания.

10. Регионализация на територията. Методически подходи, принципи, критерии и показатели за идентификация на регионите. Видове региони.

11. Проблемни райони в България – подходи за идентификация, системите от индикатори, Видове, териториален обхват, граници и класификация.

12. Регионална и локална политика за пространствено развитие – същност, етапи, съвременно състояние. Необходимост от промени и възможни направление - нормативни, методически и практически аспекти.

13. Руралните (селските) райони – същност и особености. Подходи за идентификация и критерии за класификация – европейски и национални измерения. Политиката за развитие на руралните райони – етапи и характеристики.

14. Пространствено-времеви характеристики в развитието на транспорта в регионалното и локално развитие на руралните (селските) райони в България. Класификация на видовете транспорт и предлаганите услуги.

15. Транспортната инфраструктура в руралните райони – роля в пространствената достъпност, съвременно състояние и предизвикателства. Перспективни направления и приоритети на развитие.

16. Фактори оказващи влияние върху развитието на транспорта в руралните (селските) райони – демографски, селищни, стопански и др..

17. Пространствено организираща роля на транспортни услуги в политическия, социално-икономическия и културен живот на руралните (селски) райони.

18. Приложение на информационно-комуникационните технологии в съвременната и бъдеща организация, управление и експлоатация на транспорта в предоставянето на публични услуги в руралните (селските) райони.

19. Ролята на интегрирания подход в пространственото развитие на транспорта в руралните (селските) райони.

20. Модели на транспортни системи в руралните (селските) райони – икономически, социален и технологичен.

Л И Т Е Р А Т У Р А

1. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география: понятийно-терминологический словарь. М., 1983.
2. Андонова, К. Интегрирано регионално развитие. Теоретични и приложни аспекти. УИ ВСУ „Черноризец Храбър”, 2012 г., 19 с.
3. Андонова, К. Приложни аспекти на интегрираните политики за регионално развитие. Известия на Съюза на учените – Варна 1/2011, 50 с.
4. Андреев, А. Териториално и селищно устройство (технически основи). Изд. Техника, С., 1987.
5. Батаклиев, Ив. Сравнителен преглед на политико-географското положение на България. – Изв. БГД, VII, 1940.
6. Бешков, Ан. Стопанско-географско поделение на България, Изд. Полиграфия, С., 1934.
7. Бешков, А. Стопанско-географско поделение на България. – С., 1934.
8. Бешков, А. Принципи на икономгеографското райониране на България. – Изв. ГИ БАН, Т. II, 1954.
9. Бояджиев, В., Регион, регионализъм, регионална политика в Европейския съюз, ГСУ, ГГФ. кн.2-География, т.97, 2004, с.189-207.
10. Бояджиев, В., 2012, Икономгеографските приоритети на българското земеделие, Изд. Парадигма, С., 2014
11. Бояджиев, В., Развитие на формите на териториалната организация на производството, ГСУ, кн 2- География, т.100, 2007.
12. Бояджиев, В., Хуманитарната география е без алтернатива, в сб: Общество на знанието и образование за всички, С. 2003.
13. Бояджиев, В., В. Зарков, Н. Веселинова и Пл. Патарчанов. Socio-economic approach in subdividing territory into regions in Bulgaria – traditions, current achievements and problems. Proceedings of the International scientific and practical conference “Bulgaria of regions’2018”. University of agribusiness and rural development, Plovdiv 19 – 21 October, 2018. 21-37.
14. Бърдаров, Г., 2012, Конфликти, имиграция и трансформация на идентичности, изд. Едикта, С., 2012.
15. Ганев, Хр. Тенденции в демографското развитие на урбанизацията и градските агломерации в България, ГСУ, кн.2 - География, т. 80, С., 1986.
16. География на България. Т. 1 Физическа география. – С., БАН, 1982; Т. 2 Икономическа география. – С., БАН, 1981; Т. 3 Физикогеографско и икономгеографско райониране на България. – С., БАН, 1989.
17. География на България. Изд. „Форком” . ГИ на БАН, 2002.
18. Генешки, М., Л. Георгиев. Регионална икономика. – С., 2002.
19. Гешев, Г. Географското пространство – инвестиция за XXI век. В: Сб. Географското пространство – инвестиция за XXI век. Изд. ГИ при БАН, С. 1997.
20. Гешев, Г. Проблеми на регионалното развитие и регионалната политика в Република България. ГИ БАН, ЮЗУ „Н. Рилски”, С., 1999 г., 13 с.
21. Григоров, Н. Териториалното и селищното устройство в Р. България до 2010 г и след нея. НЦТРЖП (НЦТР) при МРРБ, С., 1996.

22. Деведжиев, М., Българските геополитически шансове. Изд. „Фабер”, С.
23. Деведжиев, М., География на транспорта. Изд. „Форком”. С., 1996.
24. Деведжиев, М., География на селищата в България. УИ "Св. св. Кирил и Методий" Велико Търново
25. Деведжиев, М. Селищните системи, С., 1978.
26. Димов, Н. Географското пространство и регионалното развитие на България: новите измерения през XXI век, С., Унив. изд., 2002.
27. Димов, Н., 2005, Регионално развитие и райониране на географското пространство: теоретичен анализ, В юбилеен алманах "В Криза ли е планирането", т. 1, СА "Д.А. Ценов", Свищов, с.253 – 258.
28. Димов, Н. Теоретични перспективи на географската наука, ГСУ, т. 89, 2000.
29. Димов, Н., Ив.Марков, Балансираното развитие на районите в България: същност и главни инструменти. В сб: Развитие на науката и висшето образование, В. Търново, Фабер, 2005.
30. Димитров, Ст., Акценти върху регионалното планиране, УАСГ, 2000.
31. Джилдов, Ал., Ф.Хаузер, В.Маринов, Преглед на регионалната политика на България: състояние, оценка и перспективи, 2001.
32. Михайлов, М., География на транспортната система на България. УИ "Св. Климент Охридски". С., 1998.
33. Маджарова, Св. М. Пенева, Ем. Патарчанова, Селски райони, Изд. к-с УНСС. 2013.
34. Патарчанов, Пл., Географски анализ на политиката за регионално развитие на индустриално депресивните райони в България. Сборник статии “Основни проблеми на географското образование във ВУЗ (в контекста на регионалната политика и регионалното развитие на България). СА ” Д. Ценов”. Свищов. 2001.
35. Патарчанов, Пл., Географска идентификация на индустриално-депресивните райони в България, ГСУ, ГГФ, кн.2-География, т.93, 2002.
36. Патарчанов, Пл., Географски тенденции в пространствено-териториалното развитие на централните и периферните райони в България. Сборник доклади от научно-практическа конференция с международно участие “Проблемът “център - периферия” - нов поглед, нова политика”. В. Търново, 1998.
37. Патарчанов, Пл., Индустриално депресивни райони. С., 2017.
38. Патарчанов, Пл., Интегрирано териториално развитие и стимулиране на икономическите дейности от третичния сектор в планинските райони (методологични аспекти). Сб. докл. от Межд. юбил. науч. конф. „ Икономиката и управлението в XXI век – решения за стабилности разтеж” .Свищов. 2011.
39. Патарчанов, Пл., Пространствени предизвикателства в организацията на услугите в планинските райони. Сб. „География и регионално развитие”, фондация „ЛОПС”. Созопол. 2009.
40. Патарчанов, Пл., Интегрирано развитие на планинските райони - пространствени аспекти Автореферат на дисертация). Софийски Университет "Св. Климент Охридски" Геолого-географски факултет, Катедра "социално-икономическа география". 2015.
41. Патарчанов, Пл., Подходи и инструменти в стратегиите за регионално развитие. Сборник доклади от научна конференция на ГГФ, Китев, 2000.
42. Патарчанов, Пл., Политики за развитие на планинските райони в Европейския съюз – регионални и локални особености. Сборник доклади от юбилейна научно-

- практическа конференция „Модернизация на икономиката – макроикономически, финансови и социални аспекти”, т.Ш, СА, Свищов. 2008.
43. Патарчанов,Пл., Пространствена диференциация на планинските райони. Сборник доклади от Юбилейна научно-практическа конференция “България на регионите ” , Пловдив, 2012.
 44. Патарчанов,Пл., Пространствени предизвикателства пред образованието в селските райони. Сб. докл. Науч.- практ. конф. „ Отрасловото многообразие – условие за устойчиво развитие на селските райони”. В. Търново. 2009.
 45. Патарчанов,Пл., Пространствени предизвикателства в организацията на услугите в планинските райони. Сборник „География и регионално развитие”,фондация „ЛОПС”. Созопол. 2009.
 46. Патарчанов, Пл. Пространствен анализ на експортният агробизнес на България. Сборник доклади научна конференция „Географски аспекти на планирането и използването на територията в условията на глобални промени. Вършец 23-25.09.2016. 335-344. Изд. БГД и фондация „ЛОПС”, 2016.
 47. Патарчанов, Пл. Състояние и перспективи в развитието на потребителската индустрия в България ГСУ, кн. География, Т. 109 , София, 2016.
 48. Патарчанов, Пл. Състояние и перспективи в развитието на потребителската индустрия в България ГСУ, кн. География, Т. 109 , София, 2016.
 49. Патарчанов, Пл. Проблеми на локалното развитие на малките общини и селища. ГСУ, кн. География, Т. 108 , София, 2015.
 50. Патарчанов, Пл. Теоретико – методологични основи и развитие на регионалните географски изследвания. ГСУ, ГГФ, кн. 2 - География, т. 98, 2007.
 51. Патарчанов, Пл. Терминологична основа на географските проучвания и организацията на проблемните територии. Сборник доклади от международна научна сесия “50 години ГИ – БАН”, 30 – 01 ноември, стр. 436 – 443, Изд. БАН-ГИ, С., 2000.
 52. Патарчанов, Пл., Ем. Патарчанова, Класификация на проблемните територии в Югозападна България. ГСУ, ГГФ, Кн.2-География, т.91, 2001г.г.с.251-262.
 53. Патарчанов, П., Ем. Патарчанова (2016) За кризата на някои от традиционните производства в аграрния сектор, Научен сборник в чест на 60-сет годишнината на проф. Иван Марков Гатев стр. 245 – 257
 54. Патарчанов, П., Ем. Патарчанова, В. Зарков. The need for a new logic in the regionalization of the national space. Proceedings of the International scientific and practical conference “Bulgaria of regions’2018”. University of agribusiness and rural development, Plovdiv 19 – 21 October, 2018 . 91-104.
 55. Патарчанова, Ем., П. Патарчанов, Добра практика или неизползвана възможност за регионалното развитие на селските райони в България, Научен сборник“Регионално развитие и политика” в чест на 60-сет годишнината на проф. Петър Славейков.
 56. Патарчанова, Ем., Л. Гунева (2016) Класификация на селските райони в Софийска област, Сб. Доклади от научна конференция „Географски аспекти на планирането и използването на територията в условията на глобални промени“, 23 – 25.09.2016г., Вършец, стр. 265-273.

57. Patarchanova, Em., (2015) Development of organic production in Bulgaria – good practices, KNOWLEDGE International Journal Scientific and Applicative papers V8/2, Institute of Knowledge Management, Skopje, Macedonia, 2015, p. 67-71.
58. Patarchanova, Em., (2015) For some socio-economic processes in Bulgarian villages, Mathematics and natural sciences, Sixth International Scientific Conference–FMNS 2015, 10–14 June 2015, V 3, p. 35-41. http://www.fmns.swu.bg/fmns2015/FMNS2015-Volume_3.pdf
59. Патарчанова Е. Н. (2012) Социально-экономические условия в сельских районах в качестве определяющих удовлетворенность жителей, Вестник Восточно-Сибирской открытой академии, Электронный научный журнал №5, 2012г., Красноярск, Русия. <http://vsoa.esrae.ru/pdf/2012/5/690/doc> <http://vsoa.esrae.ru/ru/169>
60. Патарчанова Е.Н. (2012) Психологические установки на жизнь и бизнес в сельских районах Болгарии. В: Научный журнал „Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири”, №4, Москва, 2012г., 16-20; Международная научно-практическая (заочная) конференция «Современное образование: социально-экономические, географические и психологические установки» (29 — 30 ноября 2012 года), Черногорск, Русия.
61. Patarchanova, Em., P. Kastreva, G. Kuleva (2012) CLASSIFICATIONS OF RURAL AREAS IN BULGARIA, Journal of Settlements and Spatial Planning, Special Issue, vol. 1, 2012, p.103-108. The 5 Edition of the International Conference the Rural Space and Local Development Rural Mountain Areas. Experience, Preservation, Trends and Future Challenges, July 18 - 22, 2012, Sighetu Marmatiiei, ROMANIA, Conference contact e-mail: rsld_ubbcluj@yahoo.com
62. Пенков, И., Т. Христов. Икономическа география на България. – С., Наука и изкуство, 1978.
63. Планинските райони в Република България – обзор, политика, намерения. МТРС, НЦТРЖП, С., 1994
64. Станев, Хр., Й.Ботев, С.Ковачев, Сл.Генчева, Административно-териториално устройство на Република България. С. 2000.
65. Стоянов, П., 2009, Немската организация на пространството, С. 2009.
66. Тонкова, Ст., Локализационният избор, С. 2003
67. Янкова, Н., Г.Шопов, Й.Христосков, Н.Чкорев, Ст.Иванов, Яна Кирилова, Социално-икономически различия между общините в България, ИИБАН, 2003
68. Христов, Т., М. Бъчваров. За социално икономическата география. – Проблеми на географията, № 2, 1977.
69. Христов, Т. География на енергетиката в България. – С., Наука и изкуство, 1984.
70. Христов, Т. Политическа география на България, Пловдив, Унив. Изд., 2002.

Нормативни, планови и стратегически документи

71. Годишни доклади за изпълнение на програмата за развитие на селските райони в Република България /2007-2013/. МЗХ.
72. Годишен доклад на Комисията за регулиране на съобщенията за 2015 г.
73. Градове е неравенства-от локалното до глобалното, HURA, С, 2005.
74. Закон за достъп до обществена информация - Чл. 4. (1)

75. Евростат – Статия "Статистически данни на информационното общество", Национален доклад за човешкото развитие, UNDP, 2001-2005. 2002.
76. Изградена е оптичната мрежа за бърз интернет до 29 общини и 24 малки населени места. Изпълнителна агенция „Електронни съобщителни мрежи и информационни системи". С.
77. Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012г. – 2030г.) - актуализирана. С., 2011.
78. Национален стратегически план за развитие на селските райони /2007-2013/, /2014-2020/. МЗХ.
79. Национален доклад за България за 2015 г. включващ задълбочен преглед на предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси
80. Национален план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение.
81. Национална стратегия за развитие на широколентовия достъп в Република България. С.
82. Обща информация за предлагането на високоскоростен интернет в Република България. МТИИ. С.
83. Основни резултати от изследването за използване на информационно-комуникационните технологии в домакинствата и лицата" Национален статистически институт. С.
84. Оперативна програма „Регионално развитие – “Проект "Развитие на високоскоростен широколентов достъп в България посредством изграждането на критична, защитена, сигурна и надеждна обществена ИКТ инфраструктура”.
85. Програма за развитие на селските райони на Република България 2014-2020г. МЗХ. 2013.
86. Програма САПАРД, МЗХ. С.2000.
87. Стратегия за електронно управление в република България 2010-2015г.
88. Стратегия за развитие на транспортната система на Република България до 2020 г.
89. Стратегия за развитие на транспортната инфраструктура на Република България до 2015 г. С. 2006.
90. Териториалната програма на Европейския съюз, Лайпциг, 2007.
91. Commission of the European Communities. “The Future of Rural Policy”, Commission Communication Transmitted to the Council and to the European Parliament on 29 July 1988, Bulletin of the European Communities, COM(88) 501. 1988.
92. Commission of the European Community. “Green Paper on Territorial Cohesion. Turning territorial diversity into strength”, Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Committee of the Regions and the European Economic and Social Committee, Brussels, 6.10.2008, COM(2008) 616 final. 2008.
93. Copus, A.K., Price, M.F. A Preliminary Characterisation of the Mountain Area of Europe. Euromontana, Brussels. 2002.
94. Mountain Areas in Europe: Analysis of mountain areas in EU member states, acceding and other European countries. Final report. European Commission contract No 2002.CE.16.0. AT.136. NCS.D. 2004.
95. Official Journal of the European Union, “Council Decision of 6 October 2006 on Community strategic guidelines on cohesion”, L 291, 21.10.2006, p. 11–32. 2006a.

96. Patarchanov, Pl. The services crises in rural areas. The III International conference on rural space and local development, Cluj – Napoca, Micesti, Turda – Romania, 2006.
97. Patarchanov, Pl. Territorial organization and management of the development of the rural regions in Bulgaria. Scientific symposium with international participation “Rural areas in the modern development conditions”. Ohrid, Macedonia, 2006.
98. Patarchanova, Em. (2012) Socio - Economic Patterns and Trends in Rural Development in EU, Journal of Settlements and Spatial Planning, vol. 3, No. 2, 2012, Cluj University Press, Cluj-Napoca, Romania, p. 151-155.
99. Rokos, D. “The Integrated Development of Mountainous Areas. Theory and Practice”, Proceedings of the Interdisciplinary Interuniversity Conference “The Integrated Development of Mountainous Areas. Theory and Practice”, National Technical University of Athens, Metsovion Interdisciplinary Research Center, Metsovo, 7-10.6.2001, Metsovo Conference Center, D. Rokos (Ed.), Alternative Editions (in Greek). 2004.
100. Rudaz, G. Territorial redefinition and the governance of mountain regions. Les régions de montagne comme référents de l'action collective. № 97-2. 2009.
101. The impact of Broadband on Jobs and the German Economy, 2013.

Е Л Е К Т Р О Н И П Е С У Р С И

www.agricad.bg
www.aipbg.org/legislation/%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82_%D0%BD%D0%B0_%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0/203795/
www.crc.bg/
www.cifrovizacia.bg/
www.dfz.bg
www.epp.eurostat.ec.europa.eu
www.eurostat, Portrait of the Regions, Bulgaria
[www.eurostat:Regions:Statistical yearbooks](http://www.eurostat:Regions:Statistical%20yearbooks)
www.eufunds.bg
www.eu.europa.eu
www.evropa.bg
www.esmis.government.bg/
www.government.bg
www.makeuseof.com/tag/whats-difference-fttc-ftp-care/
www.mtitc.government.bg/upload/docs/Bulgarian_Plan_for_NGA__2013_Final.pdf
www.mh.government.bg/bg/ <http://www.mon.bg/> <http://www.moew.government.bg/>
www.mrrb.government.bg
www.mvr.bg/default.htm www.nsi.bg/ www.bgregio.eu/
www.mzh.government.bg/mzh/bg/Home.aspx
ec.europa.eu/eurostat?cookies=disabled prsr.government.bg/index.php/bg/sections/12/101
www.mtitc.government.bg/page.php?category=462&id=4698
www.mtitc.government.bg/upload/docs/E_GOV_Conception_for_publishing__2_.pdf
www.nurts.bg/en/uslugi/%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0

%D0%B5%D1%84%D0%B8%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B
B%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%8F-dvbt/

www.nsi.bg

www.naas.government.bg

www.nsm.government.bg

www.president.bg

www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=1275

www.telenor.bg/bg/coverage-map

www.vivacom.bg/bg/residential/ceni-i-uslugi/mobilni-uslugi/pokritie